

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XIX., číslo 19

9. 10. 2022 / neprodejné

Z OBSAHU	Pokora je lék proti zlu	05
	Doomscrolling odvádějící od Krista	08
	Katolická víra – berlička pro slabé?	14

Peter Paul Rubens: Sv. Terezie z Avily (1615)

Terezie, ta veliká

Když slavíme měsíc zvláště spojený s Pannou Marií (a misiemí!), můžeme nahlédnout pod pokličku mariánské zbožnosti světice, jejíž památku v říjnu slavíme, sv. Terezie od Ježíše. Tato karmelitka a žena mimořádně obdarovaná, vždy v Marii vnímala živou modlitbu, neustále propojení s Bohem, modlitbu, jež provází modlitby církve podobně jako o Letnicích apoštoly ve večeradle. Když přijala funkci převorky kláštera Vtělení, aby tam uskutečnila nutné reformy, umístila na místo převorky sochu nejsvětější Matky a svěřila jí péči o všechny sestry. Tento prostý úkon svěření se jí ve velmi složité situaci, která překračovala pouze čistě lidské Tereziino úsilí, přinesl okamžitě stonásobné plody. „Ve chvíli, kdy začínalo Salve,“ vzpomíná Terezie, „uviděla jsem Matku Boží s velkým množstvím andělů sestupující na místo převorky, kde byla postavená její socha, a usedající na to místo. V tomto

stavu jsem zůstala po celou dobu zpěvu Salve a naše Paní mi řekla: „To byl dobrý nápad, že jsi mě zde umístila. Budu přítomna chválám, které tu budete přednášet mému Synovi, a budu Mu je předkládat.“ Tato a další vidění pronikla ducha sv. Terezie, že její první snahou bylo vtisknout tereziánskému Karmelu zvláštní mariánské znamení, zejména v modlitbě a kontemplaci a rovněž v horlivosti pro církev a odříkání. Maria je ideálem modlitby a kontemplance na pouti víry. Od ní je třeba se učit přijímat, kontemplanovat a strážit Slovo, podržít se vnuknutím Ducha Svatého a spojovat se v lásce, utrpení a radosti s Kristovým velikonočním tajemstvím.

Svatá Terezie chtěla, aby kontemplance Marie jako dokonalého uskutečnění rádivého ideálu povzbuzovala karmelitky, aby kráčely v jejích stopách, žily ve shodě s jejím životem a stále hlouběji pronikaly do tajemství Kristovy církve. Chtě-

la, aby škapulíř byl vyznáním, že člověk patří Marii, je oblečen do jejích ctností a odráží jejího ducha. Chtěla, aby v praxi tohoto kultu zaujímala první místo liturgická modlitba, aby mariánské slavnosti a svátky a rovněž sobotní den byly slaveny zvláště zbožně a aby byly dobře připraveny. Usilovala také o zavedení svátku Obětování Panny Marie. Sv. Terezie říká, že „modlitba je přátelský rozhovor s Tím, o kom víme, že nás miluje“. Byla to žena velké žízně, žízně po Bohu, touhy, která nás neustále nutí vstupovat znovu a znovu do vztahu přátelství s Bohem. Především ale tak, že uznáme svou slabost, pokorně před Pána předstoupíme s prosbou o odpuštění a nepromarníme Jeho neúnavnou snahu darovat nám pokaždé šanci na nový začátek.

*Janina Immakulata Adamska OCD
polská bosá karmelitka, † v roce 2007*

Ve Staré Boleslavi si lidé připomněli poutní mši svatého Václava

Ve Staré Boleslavi na Mariánském náměstí si lidé poutní mši, kterou vyvrcholila Národní svatováclavská pouť, připomněli odkaz českého patrona svatého Václava.

Nedaleko kostela, kde byl před 1087 lety kníže zavražděn, se mše v silném vytrvalém dešti účastnily stovky lidí schovaných pod deštníky a v pláštěnkách. Bohoslužbu sloužil pražský arcibiskup Jan Graubner, koncebrovali apoštolský nuncius arcibiskup Jude Thaddeus Okolo, čeští a moravští biskupové a řada kněží.

Arcibiskup Jan Graubner, který poutní mši sloužil jako pražský arcibiskup poprvé, na úvod poutníkům řekl, že déšť je sice nepříjemný, ale je rád, že se nenechali zahnat. V prvních slovech kázání zmínil, že žijeme ve zvláštní době. „Máme mimořádnou svobodu i blahobyt tak vysoký jako dosud nikdy, v sousedství však zuří válka, která má ekonomický dopad i na nás a nahání nám strach,“ pronesl.

Připomněl, že ani v době svatého Václava nebylo snadné zajistit mír. „Se smutkem a zahanbením myslím na hlasy některých našich spoluobčanů, kteří se zlobí třeba na rozhodnutí šetřit v zimě teplem kvůli válce na Ukrajině a argumentují tím, že jde o snížení komfortu, na který mají právo,“ řekl. Stejná lidská práva podle něj mají i lidé na Ukrajině, v Sýrii a dalších místech.

Mše se zúčastnili mimo jiné místopředseda senátu Jiří Růžička (TOP 09), místopředsedkyně poslanecké sněmovny Věra Kovářová (STAN), další senátoři a poslanci, hejtmanka Středočeského kraje Petra Pecková (STAN) a zástupci armády a velvyslanci.

Nedaleko náměstí u Domova sv. Vác-

Foto: Martina Řehořová / Člověk a Vira

lava nabízely poutníkům teplý čaj a malé občerstvení zaměstnankyně charity. Poutníci, kteří chodí do Boleslavi pěšky, jsou nejčastěji z Prahy. „Ráno ve čtyři hodiny sem dorazila skupinka mládeže, tak jsme jim nabídli azyl, prý vyraželi z Prahy v devět hodin večer,“ řekla ČTK ředitelka domova Ivana Otřísalová.

Poslední dva roky byla pouť v omezené podobě. Loni byla Národní pouť na Tetíně na Berounsku, deset dní před svátkem svatého Václava, místo tradiční poutní mše na Mariánském náměstí se konala slavnostní bohoslužba v opravené bazilice sv. Václava. V roce 2020 byla mše na náměstí omezená kvůli koronavirovým opatřením.

Stará Boleslav je nejstarším českým poutním místem spojeným se svatováclavskou tradicí i mariánským kultem. Národní svatováclavskou pouť obnovila římskokatolická církev v roce 2003.

Svatý Václav byl zavražděn 28. září roku 935 svými odpůrci, mezi něž patřil také jeho bratr Boleslav I. Za věčného vládce české země byl prohlášen už ve 12. století, svatováclavský kult rozšířil po Evropě Karel IV. Za druhé světové války byl zneužit nacisty, komunistický režim zase vydával Václava za slabocha. Státním svátkem je 28. září od roku 2000 a v kalendáři je označen jako Den české státnosti.

cirkev.cz

Parolin v OSN: Přestaňme používat termín „menšina“

Kardinál státní sekretář přednesl projev na jednání OSN na vysoké úrovni v New Yorku u příležitosti 30. výročí Deklarace práv osob patřících k národnostním, etnickým, náboženským a jazykovým menšinám.

Odmítnout diskriminační používání termínu „menšina“ pro označení menší

části populace, protože vyvolává „pocit izolace a méněcennosti“. K tomu 21.

září vyzval kardinál státní sekretář Pietro Parolin ve svém projevu na zasedá-

ní OSN na vysoké úrovni v New Yorku u příležitosti 30. výročí přijetí Deklarace o právech osob patřících k národnostním nebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám. Kardinál zdůraznil, že při používání pojmů jako „většina“ nebo „menšina“ v současném jazyce je třeba mít na paměti, že tyto pojmy nesmí narušit zásadu, na níž jsou založena lidská práva a základní svobody, tedy že „všichni jsou si rovni v důstojnosti, a proto mají stejná práva“.

Křesťané jsou nejpronásledovanější skupinou na světě

Potvrzení vlastní identity a život v míru s ostatními jsou podle kardinála Parolina aspirace, které sdílejí všechny etnické, náboženské a jazykové menšiny na celém světě, takže jejich obrana nemůže nerespektovat zásady, jako je ochrana existence, nevylučování, nediskriminace a neasimilace. Svatý stolec tedy podle státního sekretáře s velkým znepokojením konstatuje, že křesťané jsou nejpronásledovanější skupinou na světě,

a to nejen v zemích, kde tvoří menšinu: „Odhaduje se, že asi 360 milionů křesťanů v 76 zemích trpí diskriminací, násilím a pronásledováním kvůli své víře,“ říká, „což je jasné porušení základního práva na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání“. Je to diskriminace, kterou bohužel trpí i jiné náboženské menšiny.

Identita se posiluje v dialogu s těmi, kteří nejsou jako my

Pro ochranu a podporu lidských práv osob patřících k menšinám na národnostním, etnickém, náboženském nebo jazykovém základě je pak zásadní přijetí „kultury dialogu“ jako cesty vpřed, přijetí vzájemné spolupráce jako kodexu chování a vzájemného porozumění jako metody. „Identita a dialog nejsou neslučitelné póly,“ uzavřel Parolin, „naše identita se posiluje a obohacuje dialogem s těmi, kdo nejsou jako my.“

Roberta Barbi
Vatican News

Nová jmenování v Římské kurii

Papež František jmenoval kardinála José Tolentina de Mendonça, dosavadního archiváře a knihovníka Svaté římské církve, prefektem Dikasteria pro kulturu a vzdělávání. Do funkce archiváře a knihovníka byl povolán monsignor Angelo Vincenzo Zani. Sekretářem Dikasteria pro kulturu a výchovu byl pak jmenován Giovanni Cesare Pagazzi.

Papež František jmenoval kardinála José Tolentina de Mendonça prefektem Dikasteria pro kulturu a vzdělávání.

Do funkce archiváře a knihovníka Svaté římské církve byl povolán Mons. Angelo Vincenzo Zani, dosavadní sekretář bývalé Kongregace pro katolickou výchovu.

Sekretářem Dikasteria pro kulturu a výchovu byl pak jmenován Giovanni Cesare Pagazzi, profesor ekleziologie a rodinného společenství na Papežském teologickém institutu Jana Pavla II.

5. června, kdy vstoupila v platnost apoštolská konstituce *Praedicate evan-*

gelium, byla zrušena Kongregace pro katolickou výchovu a Papežská rada pro kulturu a jejich kompetence byly přiděleny novému Dikasteriu pro kulturu a výchovu. V čele obou bývalých dikasterií stáli 79letý kardinál Giuseppe Versaldi a kardinál Gianfranco Ravasi, kterému bude 18. října příštího roku 80 let.

Kardinál Tolentino

Kardinál José Tolentino de Mendonça se narodil 15. prosince 1965 ve Funchalu na portugalském ostrově Madeira. Na kněze

dokončení na str. 7

SLOVO KNĚZE

Kolem svátku sv. Václava, a také kolem svátku sv. Karla Habsburského, jsem vždy přemýšlel, nyní na to myslím častěji během celého roku, kam se poděli státníci jejich formátu. Dějiny nás učí, že dříve jich bylo více, nebo se nám to tak alespoň jeví. Jestli ono to nesouvisí s úpadkem víry, která se dnes vytrácí, nebo se alespoň jaksi mění z ctnosti – jevu spojeného s rozumem a vůlí, jak nás učí teologie na emoci – jevu ryze podvolenému vlastnímu (často mylnému) nápadu, jak by má víra měla vypadat.

Působí to na mne tak, že není umění vládnout jako umění vládnout. Velikost panovníka či vládce nečiní to, jak ovládá teorii vládnutí dle pana Mikuláše Machiavelliho, ale nakolik se učí a je vůbec ochoten se učit od toho, který vládne celému stvoření. A stejně jako je to s vládnutím státům a národům, je to i s vládnutím v menším, mám na mysli s vládnutím sobě samotnému. Začteme-li se do životopisů svatých knížat, králů a jiných politických velikánů všimneme si jedné skutečnosti; nezanedbávali osobní svátostný život. Těžko si asi představíme sv. Václava nebo sv. Ludvíka, jak chodí ke zpovědi jen před Vánoce a Velikonocemi a na mši jdou jen tehdy, když nemohou spát. A také si je těžko představit tyto světce, jak činí rozhodnutí, která by odporovala Desateru, nebo by někoho z jejich poddaných nutila k jeho porušení, nebo by to alespoň dovolovala.

A tak se tedy, my věřící, modleme za ty, kteří nám vládnou (a nejen za ně) zvláště ty, kteří se hlásí k víře ve stejného Boha jako my, aby vírou a křesťanskými hodnotami nejen šermovali, ale i podle nich žili a nám k naší i jejich spáse vládli.

Evermod Jan Sládek

P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem. farář farností Lomnice nad Popelkou, Libštát a Nová Ves nad Popelkou

BŮH SE ZASTANE SVÝCH VYVOLENÝCH, KTEŘÍ K NĚMU VOLAJÍ

16. října 2022 – 29. neděle v mezidobí – Lk 18,1–8

Slova svatého evangelia podle Lukáše.

Ježíš vypravoval svým učedníkům podobství, že je třeba stále se modlit a neochabovat: „V jednom městě byl soudce, Boha se nebál a na lidi nedal. Byla v tom městě i vdova, chodila k němu a říkala: „Zastaň se mě proti mému odpůrci!“ Ale on dlouhou dobu nechtěl. Potom si však řekl: „I když se Boha nebojím a na lidi nedám, přece se té vdovy zastanu, protože mě obtěžuje; jinak sem bude ustavičně chodit a mě trápit.““
A Pán řekl: „Slyšte, co říká ten nespravedlivý soudce! A Bůh by se nezastal svých vyvolených, kteří k němu volají ve dne v noci, a nechal by je dlouho čekat? Říkám vám, že se jich rychle zastane! Ale nalezně Syn člověka na zemi víru, až přijde?“

Jan Zlatoústý

Ten, který tě vykoupil, ti ukázal, co od tebe chce. Nechce, abys v modlitbě ustával: chce, abys při modlitbě rozjímal o dobrodiní: chce, abys na svou žádost přijímal to, co nám jeho dobrota chce dát. Tomu, kdo se modlí, nikdy neodepře dobrodiní, ale svou laskavou věrností ho povzbuzuje, aby neumdlél. Přijímejte s radostí Pánova povzbuzení: máte chtít to, co vám přikazuje, ne chtít to, co sám Pán zakazuje. Nakonec si uvědomte, jak velká radost vám byla udělena: mluvit k Bohu v modlitbě a prosit o to, co chcete: vždyť i když mlčí slovy, odpovídá dobrodiním. Nepohrdá tvou prosbou, nebrání se jí, jen když tvé mocné mlčení.

Theofylakt

Všimněte si, že nestydatost vůči lidem je znamením těžkého zla; vždyť kolik lidí se nebojí Boha, ale před lidmi se stydí, a proto hřeší méně. Když však někdo zůstane nestydatý i vůči lidem, hromada neřestí se zvětší.

Augustin

Tato vdova se může podobat církvi, která se zdá být opuštěná, dokud nepřijde Pán,

Pieter de Grebber: Podobenství o nespravedlivém soudci a vdově (1628)

ale který se o ni nyní ve skrytu stará. Ale od té doby ho následuje a chodí k němu s prosbami: Chraň mě před mým protivníkem. Ale dlouho se mu nechtělo, zde nám připomíná, proč Boží vyvolení prosí o pomstu (což říká i apoštol Jan ve Zjevení mučedníků) (srov. Zj 6,10): otevřeně nás totiž nabádá, abychom se modlili za své nepřátele a pronásledovatele (srov. Mt 5,44). Pomstě spravedlivých je tedy třeba rozumět tak, že všichni bezbožní pominou. Zaniknou však dvěma způsoby: buď se obrátí ke spravedlnosti, nebo budou potrestáni ztrátou moci. A kdyby se všichni obrátili k Bohu, ďábel by zůstal odsouzen na konci světa. A když spravedliví touží po tomto konci, není nepochopitelné, když se o nich říká, že touží po pomstě.

Pán mluví o dokonalé víře. Ale ta se na zemi těžko hledá. Hle, Boží církev je plná: kdo by do ní vstoupil, kdyby nebylo víry, a kdo by nepřenašel hory, kdyby

víra byla plná?

A Pán dodává, aby ukázal, že když víra selže, zahyne i modlitba. Věřme tedy, abychom se mohli modlit, a modleme se také, aby víra sama neselhala. Modlitba se vylévá z víry; vylitá modlitba vybízí k síle víry.

Tomáš

Na konci učení o tom, že při dovršení věků je třeba se modlit kvůli nebezpečím, která pak nastanou, Pán dodává: Ale najde Syn člověka víru na zemi, až přijde?

Béda

Až se však všemohoucí Stvořitel zjeví v podobě Syna člověka, bude vyvolených tak málo, že bude nutné urychlit zkázu světa, a to ne kvůli volání věrných, ale kvůli tuposti ostatních.

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

POKORA JE LÉK PROTI ZLU

Dá se říct, že pokora je nejučinnějším lékem proti všemu zlu a nejsilnějším prostředkem na ochranu duše před smrtí a vinou vedoucí k věčnému zatracení. Přesto právě tuto ctnost zanedbáváme nejvíc ze všech.

Ach, duše má, Bůh, který sám touží po tvé věčné spáse, touží také po tom, abys ji získala pokorou. A „slávu předchází pokora“ (Př 15,33). Proto se skloň a uctívej jeho svrchovanou vůli. Když říkáme: „Otče náš,“ přemýšlejme o této prosbě, v níž žádáme, aby se děla Boží vůle, a vztáhněme tuto modlitbu na své vlastní potřeby: Ach, můj Bože, protože toužíš po tom, abych byl pokorný, „buď vůle tvá“. V nebi tvou vůli vykonávají všichni ti požehnaní, kteří tě s hlubokou pokorou uctívají; kéž tvou vůli konám i já! „Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.“

Stejně tak na sebe vztáhněme i poslední prosbu, kde říkáme: „Ale zbav nás od Zlého,“ a modleme se, aby nás Bůh vysvobodil a zachoval od pýchy, která je nejhorší ze všeho zla, nemáme-li ji nazvat i největším ze všech hříchů. Neboť když se sv. Augustin ptá, z jakého hříchu král David nejvíc toužil být očištěn, když říkal: „Pak budu ryzí a prost velikého přestoupení“ (Ž 19,14 ČSP), odpovídá, že tím hříchem byla pýcha, neboť pýcha je největší hřích ze všech a příčina a počátek každého hříchu: „Myslím, že šlo o pýchu, která je hlavním hříchem a příčinou všech ostatních.“

V jak bídném stavu se to nacházíme! Vždy si uchováme v živé paměti, jak nám ublížili druzí, čímž si v sobě pěstujeme zášť, ale to, čím jsme urazili Boha, si nepamätujeme, aby nás to pokořilo a dovedlo k pokání. Pokud nedbáme na tyto naléhavé pohnutky k pokoře, není divu, že se nestáváme pokornými.

Pamatujme si své hříchy. Ne proto, aby nás to vedlo k přílišné úzkostlivosti, ale proto, abychom žili v patřičné pokoře. Z téhož důvodu prorok Jeremjáš řekl, že ten, kdo nečiní pokání, neprojevuje pokoru, neboť „nikdo nelituje zla, jež spáchal, neřekne: „Čeho jsem se to dopustil!““ (Jr 8,6). Kdybychom se nad tím zamysleli – Čeho jsem se to dopustil? Čím jsem zhřešil? Čím jsem se provinil proti Bohu? –, jistě bychom měli mno-

Foto: DOMINIK NOVAK / Člověk a Víra

hem kajícíjší a pokornější srdce. Na to ale myslí jen málokdo.

Vybízíme nebesa, aby se nad námi zhrzila: „Děste se nad tím, nebesa“ (Jr 2,12). Pokud obyčejný sluha někde na veřejnosti urazí šlechtice, je to pokládáno za veliké provinění a za takový zločin se požaduje náležitý trest; a přece tu pouze člověk urazil člověka, červ se provinil proti jinému červu, nicota se dotkla nicoty. Když ale tento červ, tato nicota, urazí Boží Majestát, zjevně to žádné zděšení nevyvolává. „Děste se nad tím, nebesa,“ ale my se aspoň stydme a pokořme pro bezcitnou tvrdost svého srdce.

Boží Syn nám chtěl vštípit a doporučil nám ke svědomitému procvičování dvě zvláštní ctnosti: pokoru a bratrskou lásku. A právě proti těmto dvěma ctnostem bojuje ďábel nejvíc. Stačí však, když se mu podaří porazit pokoru, a přemůže zároveň i lásku, protože jak říká sv. Augustin, „křesťanské lásky lze dosáhnout jedině skrze pokoru“.

Pýcha se vždy snadno urazí a jak může člověk s takovým sklonem k zášti kvůli urážkám a zraněním žít v křesťanské lásce? Když najdeme dva lidi, kteří mají sklon k neshodám a pro něž je těžké se smířit, nemůžeme být daleko od pravdy, když usoudíme, že jsou oba plni

pýchy. Je tedy zřejmé, že bez pokory křesťanská láska existovat nemůže.

Proto také sv. Pavel křesťanům poté, co je vyzval k bratrské lásce, radí, aby zároveň byli pokorní: „... nýbrž v pokoře pokládejte jeden druhého za přednějšího než sebe“ (Fp 2,3). Dobře totiž věděl, že bez pokory bratrská láska nevydrží. Vždyť kde je pýcha, tam také vyvstanou neshody, hádky a potyčky: „Ze zpupnosti vzniká jen hádka“ (Př 13,10).

Přijměme apoštolské napomenutí a neobviňujme druhé z pýchy, když nám působí nepříjemnosti, ale raději obviňujme sami sebe, že tyto nepříjemnosti neumíme snášet s pokorou. Začneme tím, že si sami osvojíme tu trpělivou pokoru, kterou bychom tak rádi viděli u druhých, a pamätujme na to, že spasení nebudeme skrze trpělivost a pokoru druhých, nýbrž skrze svou vlastní.

P. Cajetan Mary da Bergamo
TAN Direction
Přeložila Alena Švecová

fr. Gaetano Maria da Bergamo
italský kapucín (1672–1753)

PAUL CLAUDEL A POEZIE CHVÁLY

V loňském roce uplynulo sedm set let od smrti Dante Alighieriho, největšího italského básníka a díky jeho *Božské komedii* i největšího básníka křesťanství.

Čtenáři nejlépe znají Dantovo spleť a podrobné líčení pekla, přesto zde je Dante nejméně originální. Stačí se zběžně seznámit s VI. knihou Vergiliovy *Aeneidy*, aby bylo zřejmé, že Dante si správně vybral Vergília za průvodce podsvětím; následuje Vergília tak bedlivě, jak je to jen možné. Hřích, smrt a zkáza obecně byly známou látkou klasické literatury, kde převládajícími žánry byly epos, tragédie a historické spisy.

V čem Dante vyniká, není líčení hlubiny pekla, jakkoli precizně popisuje temnotu, nýbrž nebeské výšiny, kde zobrazuje říši blažených jako žádný básník před ním. Klasická filozofie, počínaje Platónovou vizí slunečního svitu Dobra v *Republice*, dala světu estetiku světla. Nerozdělené a nedělitelné světlo bylo smyslovou analogií pro principiální příčinu skutečnosti jako takové v celé její nádhře. Křesťané v něm nacházeli adekvátní symbol Boha, jehož božská prostota vrhala své světlo na všechny věci a byla příčinou jejich bytí.

Křesťanští filozofové a teologové viděli, že rozumová duše nalezne štěstí pouze v kontemplaci věčného Boha, jako když oko s nekonečnou radostí pije krásu světla. Ale teprve Dante na počátku čtrnáctého století dal této teologické estetice světla působivý výraz.

Ve třiatřiceti zpěvech *Ráje* popisuje Dante rozličnou a stále se zvětšující krásu říše světla. Například ve třetím nebi líčí, jak k němu promlouvá jedna blažená duše, poté odchází, aby se vrátila k tanci slávy, a je nahrazena jinou duší, která se má rovněž o co podělit. Dante píše:

„Z těch zrcadel – z andělských kúrů – blýská,

čím ozářil je Bůh a jeho soud,
i z našich slov ten odlesk dobra
tryská.“

Tu umlkne. A snaží se zas vplout
do víru tance v onom tratolišti
světla, z něhož mne přešla
vyslechnout.

Domenico di Michelino: Dante a jeho báseň (1465)

A jiná radost jako klenot blyští
mi v ústrety, oslňující lesk,
jak čirý rubín, když jím slunce prýští.
Tam každá velká radost je sám blesk,
jak u nás úsměv...

Některé čtenáře unavuje takový jednolitý lesk, který jistě není tak zajímavý jako trýznivá, podivná invence, kterou nalezneme v Dantově *Pekle*. T. S. Eliot kdysi ve výkladu o Dantovi napsal, že „máme (ať už si to uvědomujeme, nebo ne) předsudky vůči blaženosti jako tématu pro poezii“. Když se však k *Božské komedii* vracím, je to téměř výhradně kvůli působivé vizi slávy, kterou nabízí. Ta mi více než cokoli jiného u Danta připadá starobylá, a přesto stále nová.

Máloco v moderní literatuře se vyrovná takové vizi světla a chvály. Částečně proto, že literatura, včetně poezie, je především dramatická – a drama vyžaduje konflikt, konflikt vyžaduje důsledky a důsledky musí zahrnovat utrpení. Dantův *Ráj* obsahuje naprosté minimum konfliktů; většina jiných literárních pří-

běhů na konfliktech závisí.

Mnoha básníkům se daří v krátkých básních vytvářet poezii chvály, ale jen málokterý z nich dává výraz takovému trvalému tónu chvály, jaký nacházíme u Danta. A ještě méně jich zachycuje kosmickou vizi světla. V tomto smyslu vynikal francouzský katolický básník Paul Claudel v minulém století podobně jako Dante v tom svém.

Claudel konvertoval k církvi o Vánocích roku 1886, kdy krása pařížské katedrály Notre Dame způsobila zásadní změnu v jeho srdci. Od té chvíle se stal jedním z nejlepších moderních věřících básníků, a jak popsal v přednášce z roku 1927, věřící básník jako nikdo jiný dokáže vyjádřit smysl stvoření, drama duše, která přichází k Bohu, a „tvůrčí téma *par excellence*“, chválu skrze víru.

To jsem si připomněl při četbě nového překladu Claudelova nejvýznamnějšího básnického díla, *Pět velkých ód*, od Jonathana Geltnera. Básně od začátku do konce zobrazují Claudela jako příjemce

inspirace a milosti; jeho snahou je učinit zadost vizi, kterou Bůh dává svému lidu.

Nenalezneme tu poezii pochybností, stesku a zoufalství, všude je přítomna poezie kosmické vize, světla a chvály. Vezměme si tyto verše z druhé Ódy:

Tak ať žije svět nový mým očím, svět teď úplný!

Celé vyznání věcí viditelných
i neviditelných,
Přijímám tě katolickým srdcem.
Kamkoli obrátím hlavu
představuji si nezměrnou oktávu
stvoření.

Neboť nyní se mi svět znovu otevírá
a nezáleží na tom,

jak rozsáhlý je, můj pohled ho
obepíná.

od jednoho konce k druhému.

...

Tak od největšího anděla, který se na
tebe dívá,

až po štěrk opuštěných cest, mezi
nimiž

každou hranicí stvoření,
nikde není porušena jednota, všech-
ny věci spojeny dohromady
bezešvé jako duše s tělem;
nepopsatelný pohyb Serafínů.

se dělí mezi devíti řády duchů, Dan-
tovými nebesy,

a nakonec zde na zemi jako vítr, který
se zvedá,

Rozsévač a žnec!

Claudelovy ódy jsou básněmi chvá-
ly, které nejen že připomínají Dantovu
středověkou vizi Stvořitele a stvoření,
ale zdůrazňují, že tato vize je dostupná
i nyní, dnes, v moderním světě, každé-
mu z nás. Mohlo by se zdát, že dějiny již
dávno všechno odnesly pryč; kulturní
úpadek možná způsobil, že se vize víry
a chvála zdají nemožné; ale milost ději-
ny překračuje a proniká jimi, pozvedá je

a umožňuje Claudelovi – a nám všem –
chválit tak, jak, řečeno Claudelovými slo-
vy, věřili naši otcové před námi.

Dante a Claudel žili za velmi odliš-
ných historických okolností, ale oba in-
spiroval tentýž Duch svatý a zrodil v nich
stejný brilantní jazyk chvály.

James Matthew Wilson
The Catholic Thing
Přeložil Pavel Štíčka

James Matthew Wilson
profesor humanitních věd, novinář
a spisovatel

dokončení ze str. 3

ve své domovské diecézi byl vysvěcen 28. července 1990 a ještě téhož roku se zapsal na Papežský biblický institut v Římě, kde v roce 1992 získal licenciát biblických věd. V roce 1995 se přestěhoval do hlavního města Portugalska, kde pět let působil jako kaplan Portugalské katolické univerzity (UCP). V roce 2001 byl na dva roky vyslán do Říma jako rektor portugalské papežské koleje a po doktorátu se stal profesorem Nového zákona a teologické estetiky na Teologické fakultě UCP v Lisabonu (2004–2018). Mezitím vedl časopis pro teologická studia *Didaskalia* (2005–2012) a Centrum pro studium náboženství a kultur (2012–2017) Athenaeum a byl rektorem kaple Nossa Senhora da Bonança (2010–2018). V roce 2011 byl jmenován konzultantem Papežské rady pro kulturu a v následujícím roce se stal prorektorem UCP.

Vydal řadu svazků a článků z oblasti teologie a exegeze, jakož i různá básnická díla, která čerpají i z literárního a filozofického jazyka. V roce 2018 si ho papež František nejprve vybral, aby od 18. do 23. února kázal na duchovních

cvičeních pro římskou kurii v Ariccii na téma „Chvála žizně“, a poté ho 26. června jmenoval archivářem a knihovníkem Svaté římské církve a zároveň ho povýšil na titulární stolec v Suavě s důstojností arcibiskupa. Poté, co 28. července přijal v Lisabonu biskupské svěcení, jej papež 5. října 2019 v konzistoři jmenoval kardinálem diakonie svatého Dominika a Sixta.

Mons. Zani

Nový archivář a knihovník Svaté římské církve Mons. Angelo Vincenzo Zani se narodil 24. března 1950 v Pralboinu v provincii Brescia. Studoval na Papežské univerzitě svatého Tomáše Akvinského a na Papežské lateránské univerzitě, kde získal doktorát z teologie. Na kněze byl vysvěcen 20. září 1975 a poté získal licenciát ze sociálních věd na Papežské gregoriánské univerzitě.

V letech 1983–1995 vyučoval obecnou a náboženskou sociologii. Stal se také vedoucím školského úřadu diecéze a delegátem biskupské konference Lombardie pro pastorační škol. V letech 1995–2002 vedl Národní úřad pro vzdělávání, školy a univerzity Italské bis-

kupské konference. V lednu 2002 byl jmenován podsekretářem Kongregace pro katolickou výchovu. Dne 9. listopadu 2012 byl jmenován sekretářem těžké kongregace a povýšen na titulární stolec Volturmo s důstojností arcibiskupa. Biskupské svěcení přijal 6. ledna 2013.

Mons. Pagazzi

Sekretář Dikasteria pro kulturu a vzdělávání Mons. Giovanni Cesare Pagazzi, narozený 8. června 1965 v Cremě, byl 23. června 1990 vysvěcen na kněze pro diecézi Lodi. Po získání licenciátu a doktorátu z teologie na Papežské gregoriánské univerzitě v Římě vyučoval na různých italských fakultách a církevních institutech. V současné době je mimo jiné profesorem na Papežském teologickém institutu Jana Pavla II. pro vědy o manželství a rodině v Římě a zástupcem ředitele Institutu náboženských věd „Sant'Agostino“ v Lodi. Od října 2021 je konzultantem Dikasteria pro nauku víry. Spolupracuje s *L'Osservatore Romano* a je redaktorem *Rivista del Clero italiano*.

Petr Vacík
Vatican News

DOOMSCROLLING ODVÁDĚJÍCÍ OD KRISTA

V uplynulém postním období jsem se vyhýbal návštěvám Twitteru a dovolil jsem si jeho návštěvy jen o nedělích, a to ještě jen z omezených důvodů. Plánuji takto pokračovat i v budoucnu.

Twitter se na dlouhou dobu stal mou oblíbenou zábavou. Je sice plný mentálních splašků, ale zároveň jsem se na této platformě spojil s podobně smýšlejícími lidmi a připadá mi, že nejspíše diskuse, které jsou pro něj charakteristické, bývají občas i zábavné. Používání Twitteru se však brzy může stát velmi nutkavým; a tento příšerný návyk dokonale vystihuje slovo „doomscrolling“. [Doomscrolling a doomsurfing jsou nové termíny označující tendenci surfovat nebo procházet špatné zprávy, i když tyto zprávy přinášejí čitateli smutek, sklíčenost či deprese. Jde o nutkání vyhledávat tento druh zpráv a pro čitatele nebo sledujícího je těžké přestat a vnímat zprávy jiného charakteru. Zejména v době čínské chřipky COVID-19 se mnoho lidí přistihlo, že neustále čtou špatné zprávy o jejím vývoji a důsledcích, aniž by se dokázali zastavit, pozn. red.]

V minulosti jsem trpěl úzkostmi a depresemi, a tak jsou mi psychická nutkání velmi dobře známá. Především moje „závislost“ na Twitteru, pokud to vůbec závislost byla, zasahovala do mého modlitebního života. V moderním náboženském slovníku snad není zneužívanějšího slova než „spiritualita“ (snad kromě slova „prorocký“), ale jak já tomu rozumím, spiritualita je zaměření mysli a srdce na Boha, především v modlitbě. Zdá se mi, že nebezpečí Twitteru a dalších sociálních sítí spočívá právě v tom, že mohou velice snadno odvést myšlenky od Boha.

Během postní doby jsem se pokusil zjistit, jaké pokyny k této problematice dává církev. Přínejmenším od dob Pia XI., který vydal encykliku o filmu, vydává Vatikán poměrně nepřetržitý sled dokumentů o všech moderních formách komunikace. Druhý vatikánský koncil tento trend urychlil svým dokumentem o moderních komunikacích *Inter Mirifica*, který poměrně dobře vyloučil možnosti i nebezpečí těchto médií.

Na počátku roku 2000 vydal Vatikán

Foto: © Hornikova Lucie / Člověk a Víra

dva dokumenty o internetu – *Církev a internet* a *Etika na internetu*. V nich se do značné míry opakují mnohá stejně striktní tvrzení o využití moderních technologií k oslovení „moderního světa“ a také k evangelizaci, s nezbytnými výhradami ohledně jejich nebezpečí.

Na těchto dokumentech mě překvapilo, že se zabývají výhradně společenskými důsledky médií a nikoli tím, jaký mohou mít dopad na osobní život. Kromě několika upozornění, že internet nenahrazuje svátosti, se vatikánské pokyny ohledně internetu téměř nikdy nezabývají sociálními médii jako osobním, duchovním problémem v tom smyslu, jak jsem ho definoval výše. A nepodařilo se mi najít nic o používání sociálních sítí jako takových ani na vatikánských webových stránkách.

V jistém smyslu je to pochopitelné, protože moderní komunikační prostředky byly vytvořeny pro masové publikum moderního světa. Lidé se přirozeně obávali a stále obávají, že tyto technologie mohou přetvořit společenské vztahy. Básník T. S. Eliot v roce 1950 varoval před tím, co nazval „televizním návykem“, a v roce 1963 řekl deníku *New York Post*, že televize „je zábavní médium, kte-

ré umožňuje milionům lidí poslouchat ve stejnou dobu stejný vtíp, a přesto zůstat osamoceni“.

Kritici médií kritizují obrovskou moc, kterou televize a internet dává těm, kdo tyto technologické giganty ovládají. V uplynulých letech kritici tato prospěšná varování opakovali. Avšak přestože katoličtí kritici uvádějí mnoho důležitých bodů, nezabývají se v podstatě otázkou, která mě zajímá – totiž naším osobním vztahem s Bohem. Upřímně řečeno, více užitečných rad jsem našel v sekulárních úvahách o médiích než u církevních autorit.

Při studiu na vysoké škole jsem se ve své disertační práci zabýval mediálním zpravodajstvím v raně novověké Anglii a mnoho stejných výtek, které se dnes vznášejí na adresu sociálních sítí, zaznívalo v sedmáctém a osmáctém století na adresu tištěných médií. Lidé si tehdy stěžovali na zahlcení tištěnými pamflety a novinami a vědci dnes píšou o „informačním zahlcení“ v raném novověku.

Stížnosti raně novověkých spisovatelů někdy věrně odrážejí pocity jejich moderních kolegů. Komentátor Andrew Sullivan si před několika lety dal pauzu od psaní na internetu s odůvodněním, že

Foto: MikeRenpening / Pixabay

se kvůli neustálým konfliktům, které jsou s ním spojeny, cítí a chová jako jiný člověk. Pamfletista, o němž jsem psal disertační práci, napsal, že téměř zapomněl, kým je, takové byly důsledky jeho pamfletických válek s jinými autory. Každému, kdo se delší dobu angažuje na sociálních sítích, by to mělo znít docela povědomě.

Ještě užitečnější je v tomto ohledu kniha jednoho z mých učitelů nazvaná *Jak z nás zprávy dělají hlupáky*. Jedním z jeho poznatků byl vliv „periodicity“ na čtenáře, tedy myšlenka, že když se v sedmáctém století začaly zprávy poprvé vytvářet ke konzumaci v pravidelných časových intervalech, čtenáři se na nich stali závislími. Johnovo varování před závislostí na zprávách zní velmi podobně jako sekulární varování před návykovostí sociálních sítí.

Upozornil však také na další věc, totiž že závislost na zprávách má tendenci škodit náboženství. Zdůvodňoval to tím, že zpravodajská média rozkládají větší struktury poznání na drobné informace, aby je prodala, a vytrhávají je tak z jakýchkoli širších souvislostí. Naproti tomu náboženství se týká té největší perspektivy, která existuje, perspektivy věčnosti. Není divu, že s tím, jak se náš moderní svět řízený médii stává stále hektičtější, víra v neměnnou věčnost slábne.

Domnívám se, že možná právě v tomto bodě může být církev nápomoc-

nější. V rámci své velmi dlouhé tradice spirituality má zdroje, které mohou lidem pomoci v boji proti osobním nebezpečím sociálních sítí. Po mé konverzi ke katolicismu v dospělosti mi duchovní průvodce, který mi doporučil praxi každodenní meditace, dal knihu *Hledej pokoj a zůstávej v něm* od otce Jacquese Philippa [v češtině vydaly Paulínky, 2017, pozn. red.], k níž se často vracím. Zdůrazňuje důležitost strážení vlastních myšlenek, což je problém, se kterým jsem jako introvertní člověk často zamilovaný do vlastních myšlenek dlouho bojoval.

V uplynulých letech jsem zjistil, že v praxi *Lectio Divina*, moudrost poustních otců a dalších duchovních učitelů mají v boji o udržení kontroly nad vlastními myšlenkami co nabídnout. Sociální sítě mají jedinečnou a nebyvalou moc, ale v konečném důsledku jen umocňují problém, který je vlastní naší padlé přirozenosti. To potvrdí každý, kdo zná rozsáhlou duchovní literaturu církve. Svatý Augustin ve svých *Vyznáních* nařiká nad vlastní neschopností nechat svou mysl spočinout v Bohu a volá:

Kdo uchopí, upoutá a alespoň poněkud zastaví to srdce, aby pochopilo skvělost nezměnitelné věčnosti, porovnávajíc ji se stále kolotajícím časem, a tak nahlédlo, že srovnání není vůbec možné... Kdo uchopí a zadrží srdce lidské?

Je jistou útěchou vědět, že i ti největší

světci se snažili udržet svá srdce a mysl zaměřené na Všemohoucího.

Jedním ze způsobů, jak uniknout vlastním myšlenkám, je samozřejmě vyhledávat společnost druhých, a jedním z nejdůležitějších darů, které církev nabízí, jsou její veřejné obřady. Mše svatá je nejvelkolepějším z těchto rituálů, ale mám na mysli celou škálu katolických pobožností, od eucharistické adorace až po procesí, při nichž můžeme praktikovat zdravé zapomínání na sebe, které může být balzámem na nekonečné rozptylování, jež nabízejí sociální síť. Obřad nám dává možnost vystoupit z každodenního života do rituálního času a dává nám pocit neměnnosti, který nám radí hledat autoři jako svatý Augustin. V našem zběsilém, médií ovládaném světě je snadné zapomenout, že lidé potřebují „statické“ činnosti k vyrovnání své mysli stejně jako ty dynamické, nutkavé.

Nedělám si nárok na to, že bych některou z těchto praktik ovládal, a s modlitbou zápasím denně jako kdokoli jiný. Mohu však říci, že kromě omezení nebo prostého opuštění sociálních sítí byly tyto praktiky nejúčinnější ve snaze udržet svou mysl zaměřenou na věčného Boha, a ne na mé často útrpné myšlenky. Církev se právem obává společenských dopadů sociálních sítí, jako je Tik Tok a Instagram. Měli bychom si však také uvědomit, že sociální sítě mohou být nebezpečím i pro nás jako jednotlivce, a měli bychom v pokladech naší víry hledat způsoby, jak proti jejich neblahým účinkům na nás bojovat. Vzhledem k množství problémů, které tyto technologie představují, potřebujeme veškerou pomoc, kterou můžeme dostat.

Darrick Taylor
Crisis Magazine
Přeložil Pavel Štíčka

Darrick Taylor
vyučuje historii na kansaské Johnson
County Community College

JAN POLÁK: KRÁSA NA PRODEJ

(Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022)

Uvedená publikace svým zaměřením rozšiřuje obzory v současné české morálně–teologické literatuře.

Někteří světoví autoři se zabývají otázkou kosmetické chirurgie pouze zčásti, jiní ji do své oblasti zájmu vůbec nezařazují. Je to z toho důvodu, že opravdový boom tohoto oboru nastal poměrně nedávno. Církevní magisterium se k tomuto tématu vyjadřovalo minimálně a pozornost se prozatím obracela k jiným tématům. O to více nastala potřeba reflektovat vývoj a proměny, které se na poli estetické chirurgie udály. Potřeba je o to větší, že o zmíněném oboru je čím dál tím víc odborných (míněno lékařsko–chirurgických) studií, vývoj a dostupnost estetické chirurgie jde velice rychle dopředu, avšak jejímu etickému zhodnocení se věnuje málokdo.

Uvedená publikace je rozdělena do sedmi kapitol, přičemž poslední je „praktická“ s poukazem na řešení a výhled do budoucna. Na první pohled působí témata jednotlivých kapitol nesourodě, ale při pozorném čtení zjišťujeme, že každá z nich má v celku knihy své místo a opodstatnění. Rozsáhlost kapitol a díla obecně poukazuje na to, že máme co do činění s komplexním jevem, na který je potřeba nahlížet z různých úhlů pohledu. Je tedy namístě přehled nejčastějších estetických operací (1. kapitola), představení dějin estetické chirurgie (2. kapitola) a s tím související ideál krásy v různých obdobích (3. kapitola), pohled na pacienta usilujícího o zákrok, pohled na osobu zákrok provádějící (4. a 5. kapitola) a konečné etické zhodnocení pohledem Písma svatého, magisteria a morálních principů (6. kapitola) s doporučením na co klást důraz ve výchově a ve formaci (7. kapitola).

Za stěžejní považuji kapitolu šestou, ve které se autor snaží najít důvody pro svá tvrzení. Nedrží se přitom Písma svatého jako knihy odpovídající na všechny otázky, ale dívá se na člověka z pohledu Stvoření (Starý zákon) a Vtělení (Nový zákon). Stejně tak hledá oporu ve vy-

jádřeních papežů (např. Pius XII. a Jan Pavel II), morálních principech (dvojitýho účinku, totality aj.) stanoviscích vybraných etických komisí i bioetiků různých kulturních oblastí. U posledně jmenovaných jsou zajímavé paralely, které najdeme v hodnocení bioetika P. D. Guinana:

V moderní mentalitě, holdující estetickým operacím, se objevuje Pelágiův (354–418) ethos. Tento mnich britského původu popíral, že člověk je dědičně zatížen Adamovým hříchem. Byl přesvědčen o tom, že každý z nás může dosáhnout dokonalosti svými vlastními silami, bez pomoci Boží milosti. Vše prý závisí výlučně na našem rozhodnutí a síle vůle. Guinan vidí paralelu v současné estetické chirurgii. Pelagiánskou hybris odhaluje v pacientově touze po stále krásnějším a dokonalejším těle a v jeho snaze dosáhnout ho zkrášlovacími operacemi. Podle Guinana je celá estetická chirurgie morálně nepřijatelná. Eticky akceptovat lze pouze rekonstrukční zákroky snažící se napravit těžké deformace (např. rozštěp patra, popáleniny, zmrzačení způsobená různými nehodami apod.), které však představují jen asi 10% všech zákroků plastické chirurgie.

Přirovnání zároveň ozřejmuje, proč se morální teologie zabývá i takovou oblastí lidského života, jako je estetická chirurgie. Nic z toho, co prožíváme, jsme, cítíme a o čem se rozhodujeme, nelze oddělit od vztahu k Bohu. Proto i na tomto místě je nutné se ptát: *Mohu bez omezení dělat všechno to, co jako člověk dokážu? Je krása a dokonalost těla pro mě tím nejvyšším měřítkem? Jak v sobě pěstuji pravý obraz Stvořitele?*

Zmínil jsem dříve kapitolu sedmou – „praktickou“ – která začíná kazuistikou, pokračuje návrhem řešení (Křesťanská výchova ke krásě) a zamyšlením nad očekávaným vývojem estetické chirurgie. Zde hodnotím invenci autora, který se nespokojil s pouhým představením reality, ale přidává i podněty pro „změnu

smýšlení“, která má být podstatou života křesťana. Stejně tak navrhuje správnou formaci estetických chirurgů, kteří jsou v této oblasti rovněž ohroženým článkem. Svou profesi totiž mohou chápat jen jako výhodný zdroj obživy a nikoliv jako skutečnou pomoc člověku ve všech jeho rozměrech (nejenom v otázce tělesné krásy).

Tato publikace by neměla být chápána jako souhrnné, dokonalé a neměnitelné dílo, ale jako příspěvek do debaty ve zmíněné oblasti. Bude jenom dobře, když tato diskuze bude pokračovat v dalším bádání, úvahách a hodnoceních.

P. Jan Czudek

P. Mgr. Jan Czudek, Th.D.
delegát ad omnia ostravsko–opavské diecéze

UŽITEČNÁ KNÍŽEČKA

Jedna z knih tiskového apoštolátu

V tiskovém apoštolátu A.M.I.M.S. jsme už vydali více než sto titulů knih, které šíříme jen za doporučený příspěvek na tisk a poštovné. Knihy jsou tak mnohem dostupnější a dají se využít pro evangelizaci, protože je možné si je opatřit i ve větším množství (což u dražších knih není pro každého snadné) – a pak je můžete rozdávat např. při návštěvě příbuzných či známých tam, kde by jejich přečtení mohlo duchovně prospět. Mnozí se diví, jak je možné dnes tak levně vydávat knihy – malé knížky formátu A6 od 5 korun, několikasetstránkové knihy za 40 korun doporučeného příspěvku. Podobně se tomu diví i v případě časopisu *Milujte se!* s doporučeným příspěvkem na tisk a poštovné 20 Kč. Pokud pomíne, že nemusíme platit spoustu zaměstnanců, protože je řada dobrovolníků, kteří s tímto dílem zdarma pomáhají, a také to, že publikace tiskneme i ve více jak padesátitisícových nákladech, což je samozřejmě dost slevňuje, pak je třeba zmínit jeden rozhodující a zcela zásadní faktor, za který jsme velmi vděční: tou nesmírně důležitou věcí je Boží požehnání!

Jen ke cti Panny Marie a Boží oslavě...

Před časem jsem mluvil o důvodech Božího požehnání, které, přes všechny obtíže, doposud vždy provázelo náš tiskový apoštolát se šéfredaktorem časopisu *Milujte se!* s otcem Pavlem Zahradníčkem. Řekl: „Jsem přesvědčen, že jeden z důvodů tohoto Božího požehnání je knížečka *Matka Ustavičné Pomoci!*“ Tu jsme vytiskli už před lety a pak mnohokrát dotiskovali – a na rozdíl od ostatních knih má v kolonce doporučený příspěvek na tisk uvedeno: 0 Kč. A skutečně ji šíříme v jakémkoli množství zcela zdarma – jen ke cti Panny Marie a k Boží oslavě a spáse lidí... Pouze prosíme o příspěvek na poštovné – a to proto, aby si ti, kteří si knížečku objednávají uvědomili, že je dobré jednat „ekonomicky“, objednávat si je ve větším množství naráz, a třeba za jedno poštovné spojit objednávku s dalšími publikacemi

tiskového apoštolátu... – viz nabídka našich knih k objednání na www.fatym.com a www.amims.net. Jsme přesvědčení, že s knihou přišlo Boží požehnání k těm, kteří podle ní připojili k nesčetnému množství těch, co po staletí vzývali Pannu Marii – Matku Ustavičné Pomoci, ale vidíme, že Boží požehnání „odkápne“ i na ty, kteří tuto úctu šíří. Sami to můžeme dosvědčit.

Nové dvojjazyčné vydání

Nyní jsme tuto knížku připravili pro vydání znovu, ale tentokrát v česko-ukrajinském provedení (64 stran formátu A6). Nabízíme vám ji jako informaci o vzácné ikoně, pomůcku ke společné i osobní modlitbě, ale též prostředek pro evangelizaci. Lidé z Ukrajiny jsou si kolem nás moc dobře vědomi, jak vážná je situace a to nejen v jejich zemi. Někteří z nich už tuší, že je čas modlit se. Těm zbývajícím je to dobré poradit... Ale mnozí z nich vlastně nevědí jak. Prakticky všichni Ukrajinci jsou pokřtěni, ale mnoho z nich je neprojektujících. Jedna Ukrajinka mi vysvětlila, že na západě země jsou většinou všichni zbožní, čím dál na východ směrem k Ruským hranicím zbožnosti ubývá... Knížečka proto obsahuje i dodatek se základními modlitbami v ukrajinštině. Vhodně předaná brožurka může napomo-

ci těm, kteří modlitby neznají, aby se měli čeho chytit a těm, kteří modlitby znají, aby měli podle čeho vést k modlitbě i ostatní. V knize jsou modlitby, které jsou společné jak pro pravoslavné tak pro katolíky a takto se může stát i nástrojem ke vzájemnému sblížení – vždyť Matka Ustavičné Pomoci, kterou zobrazuje obraz uchovávaný sice dnes v Římě, ale mající původ na Východě, chce všechny sjednotit a přivést ke Kristu. I tentokrát je doporučený příspěvek na tisk 0 Kč – rádi brožurku dodáme v jakémkoli množství těm, kteří ji budou šířit dál. Objednávat další výtisky můžete i mailem na apostolat@fatym.com.

V Kristu P. Marek Dunda

Stručný návod na použití knihy:

1. Díky knížce se seznámit s historií ikony Matky Ustavičné Pomoci i mnohasetletou úctou k ní (pdf je dostupné i on-line na www.fatym.com).
2. Modlit se k Matce Ustavičné Pomoci a vyprošovat Boží požehnání sobě i druhým.
3. Objednat si další knížečky.
4. Knížečku darovat ve svém okolí někomu z Ukrajiny a pozvat ho k modlitbě.

dokončení na str. 13

PRÁCE

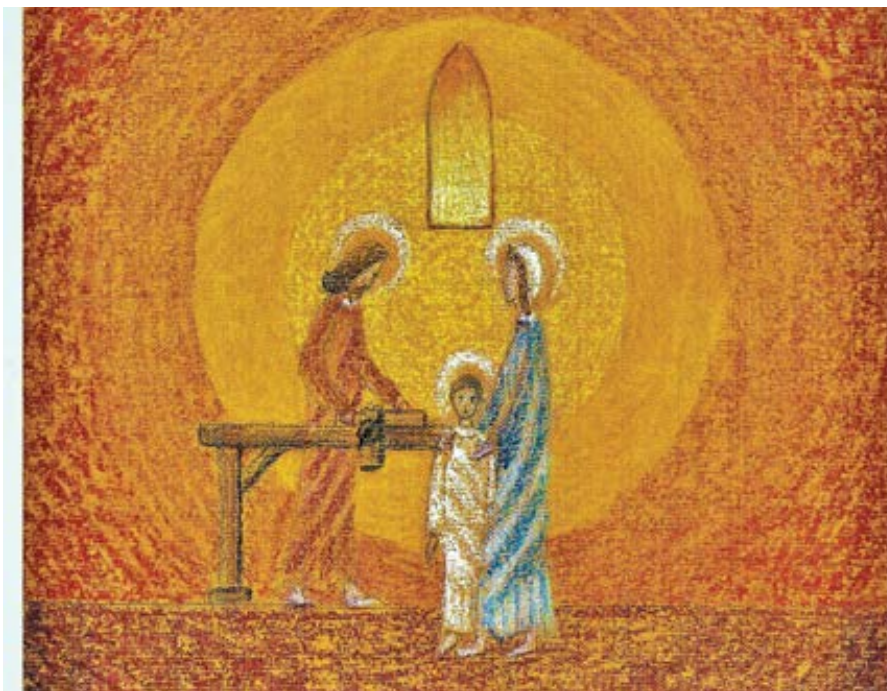
Bůh se k nám sice snižuje, ale jeho dokonalost je nezměrná.

Nejvyšší dokonalost je logicky jen jedna a křesťanský Bůh je také jen jeden, i když ve třech osobách. Sv. Matouš nám připomenul Kristovo podobenství o rozsévači, že naše víra má být rozumná a důrazně upozornil, že jinak to s námi špatně dopadne. Jako děti jsme chápali Boha jako děti, ale nyní se máme snažit Boha chápat i v našem věku. Také víme, že vyšší matematika nižší neruší a podobně můžeme uvažovat i v tomto případě.

Již více než před stoletím naše náboženské učebnice používaly matematická podobenství, či přiblížení, které se týkaly i Nejsvětější Trojice. Jedná se o to, že součet tři nekonečen je jen jedno nekonečno apod. Představu Boha nám může poněkud přiblížit i naše představa kontinua, které je také nedělitelné. Přímkou, nebo úsečkou má nekonečný počet bodů, pokud přidáme nebo ubereme, stále zůstává jejich nekonečný počet. Rovina má nekonečný počet úseček, či přímkou. Prostor má podobně nekonečný počet roviny atd. U podmnožiny nižší mohutnosti tak pozorujeme její neurčitost. Nekonečná množina o nekonečné mohutnosti je bez neurčitosti, a tak na naší úrovni lze lépe chápat Boží jméno JÁ JSEM. Přihlásil se jím i Kristus při zatýkání a jeho nepřátele to srazilo k zemi.

Kružnice má nekonečný počet bodů, a tak k prvnímu i poslednímu je stejný nekonečný počet bodů. Z tohoto hlediska první příčina může být i konečnou a časoprostor je jen Božím stvořením.

Začalo to stvořením nebe a země, ale s předcházející Moudrostí, která je také kontinuum a víme, že např. k matematickým skutečnostem je ve vesmíru z jakéhokoliv místa stejně daleko, a to i časově. Nejen v *Katechismu katolické církve* (dále jen KKC) se dovídáme, že cílem stvořeného vesmíru je vtělení Krista, vítězství Krista a v další etapě bude Bůh všechno ve všem. Již nyní jsme však povoláni, aby Bůh v nás přebýval (srov. Jan 17,21–23). Dějiny spásy začínají stvořením (srov. KKC 280) a dějiny vykoupění začínají hříchem, jako modifikace již probíhají-

obrázek P. Stanislava Weigela

cích dějin spásy.

Dle Písma Bůh stále pracuje (Jan 5,17) a plnění přání Boha Otce je pro Krista pokrmem (Jan 4,34). Také si z Písma pamatujeme, že „nejen chlebem žít jest člověk“, a že Kristus na kříži zemřel se slovy „dokonáno jest“.

Člověk je Božím obrazem a z tohoto hlediska bychom mohli lépe pochopit i smysl práce. Většinou se však práce chápe porovnáním se zvířecími schopnostmi a ve vztahu s přírodou.

KKC 378: Znamení důvěrného vztahu člověka k Bohu je dáno tím, že Bůh člověka umístil do zahrady, kde žije „aby ji obdělával a střežil“ (Gn 2,15); práce není namáhavá, ale je spoluprací muže a ženy s Bohem na zdokonalování viditelného stvoření.

KKC 2460: Hlavní hodnota práce se týká samotného člověka, který je jejím původcem a adresátem. Svou prací se člověk podílí na stvořitelském díle. Práce může být výkupná, koná-li se ve spojení s Kristem.

Rovněž zboží neodvozuje svou cenu

pouze z práce, která byla vynaložena. Spíše obráceně, vynaložená práce odvozuje svou vlastní cenu od toho, jak si zákazníci cení finální produkt. Dokonce již scholastikové (rovněž i sv. Bernardin ze Sieny) argumentovali ve prospěch teorie subjektivní hodnoty. V našem případě je to Bůh, který má radost z našeho snažení. Obráceně pak např. Adam Smith a jeho teorii práce později domodeloval Marx.

Možno připomenout, že za komunistického „vědeckého řízení“ se např. písek vozil přes celou republiku, aby se prostavěly plánované finance. Případně se jednalo o výrobky, o které nebyl žádný zájem.

Je zajímavé, že marxisté nevěří v objektivní morálku, ale jsou přesvědčeni, že objektivní hodnoty lze připsat ekonomickým statkům. Tradiční představou bylo, že ve vesmíru je morální řád, který existuje mimo nás a klade na nás své nároky. Předpokládalo se, že tento morální řád je nedílnou součástí přírody. V Shakespearově *Mackbethovi* se před vraždou plašili

v noci koně, kteří se „vzepřou poslušnosti“, jako by chtěli „vést válku proti lidem“. Noc před vraždou narušovaly „nářky v povětří, podivné smrtelné skřeky“ a ještě dlouho poté, co mělo svítat, zůstala temná obloha. V *Juliu Caesarovi* se v noci před Caesarovou smrtí příroda dokonce svíjí v děsivých hrůzách. V shakespearovském vesmíru se sám fyzikální řád otřásá, pokud se schyluje ke strašnému morálnímu zločinu.

Anselm z Canterbury (1033–1109)

tehdy vysvětloval, že když se člověk vzbouřil proti Bohu, porušil mravní řád vesmíru, a že jedinou cestou k vykoupení je zprostředkování Bohočlověkem, tj. Kristem. Zločin se přestal chápat jen jako jednání proti určitým osobám, ale jako porušení abstraktního principu spravedlnosti s nutnou nápravou i pomocí trestu.

Závěrem se můžeme zamyslet i nad sdělením Krista na kříži, že „dokonáno jest“.

Petr J. Jílek

Petr J. Jílek

člen Národní misijní rady, organizuje akce pražského Lazariánského servisu, předseda občanského sdružení Strážská záchrana památek

dokončení ze str. 11

5. Vrátit se k bodu 4 a zopakovat ho desetkrát, dvacetkrát, stokrát, dvousetkrát...

Nádo moliťsja

Na faře v Dubňanech se nám postupně vystřídal dvě skupiny lidí, kteří utekli z Ukrajiny před válkou. Na faře je jen jeden byt pro kněze a tak bydleli v obyvacím pokoji, měli jsme společnou kuchyni, ledničku i sociální zařízení. Nešlo to tak na dlouho, ale snažili jsme se jim poskytnout první přijetí v době nejvyšší nouze, pomoci jim najít práci, pronájem bytu, postavit se na vlastní nohy. U první skupiny se to podařilo za několik málo týdnů. Druhou tvořili dva velmi mladí lidé s vážně postiženým dítětem. Muži se

podařilo najít výbornou práci, ale nastal problém s bytem. Ukázalo se, že v celém městečku už žádný vhodný k pronájmu není. Bylo vidět, že to Sergeje velmi trápí: jít jinam nechtěl, v práci se mu velmi líbilo, a i když na Ukrajině pracoval jako kameraman, u nás se naučil opravovat střechy a hodný majitel pokrývačské firmy, který bydlí v sousední ulici, ho vždy ráno vyzvedával autem přímo u fary a pak jeli společně za prací...

Přišel za mnou a s pomocí mé lámané ruštiny jsme mluvili o tom, jak ho trápí, že nevidí šanci ve městě sehnat vhodný byt. Věděl jsem, že jsou pokřtění – pravoslavní, ale víru nijak neprojevují. Ruský nějakou dlouhou katechezi nezvládnou, ale řekl jsem mu: „Nádo moliťsja...“ („Potřeba se modlit.“) Bylo vidět, že o tom přemýšlí.

Večer sám přišel a ptal se, kdy je mše

svatá v kostele...

Když jsem mu o několik dní později dal výtisk knížky *Matka Ustavičné Pomoci* s modlitbami v ukrajinštině (zatím vytištěný jen z počítače, protože tehdy se kniha teprve připravovala k vydání), s vděčností ho přijal.

Za několik týdnů přišel a řekl, že se stal zázrak (rusky „čudo“). Oslovila ho jedna žena a sama jim nabídla pronájem jednoho z nových bytů, které měla těsně před dokončením. Když se dva měsíce před tím o tuto možnost sami zajímali, dostali jen krátkou odpověď, že byty jsou zarezervované a zájemců je několikrát víc než bytů... Inu „čudo“!

A tak si říkám, když vidím všechno to, co se kolem nás nyní děje: „Co se ještě musí stát, abychom i my pochopili (a vzali to vážně), že je opravdu třeba se začít modlit!“

Co se musí stát, abychom to i my pochopili a vzali vážně?!

P. Pavel Zahradníček

RC MONITOR JE ZASÍLÁN BEZPLATNĚ

Můžete si jej objednat na adrese Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, I52 00 Praha nebo na rcmonitor.cz. Zde se také můžete přihlásit k pravidelnému zasílání zpráv e-mailem.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

PSČ:

E-mail:

Počet výtisků:

Vydávání RC Monitoru je možné jedině díky zasílaným darům. Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou 30 Kč, což za rok činí 700 Kč. Dary lze uplatnit pro snížení základu daně. Všem dárcům Pán Bůh zaplať.

KATOLICKÁ VÍRA – BERLIČKA PRO SLABÉ?

V jednom ze svých pojednání definuje Tomáš Akvinský katolickou víru jako „*habitus mysli, jímž se v nás počíná věčný život a díky němuž souhlasně přijímáme to, co není zjevné*“.

Co znamená obrat „*habitus mysli*“? Jedná se o rodové vymezení teologické ctnosti, které je právě pro svou generičnost společné všem teologickým ctnostem. V aristotelské tradici se pod označením „*habitus*“ skrývá srozumitelnější vlastnost, totiž *kvalita*. Víra má povahu kvality a již to o ní mnoho prozrazuje. Je-li víra kvalitou, musí být bezesporu určením nějaké jiné, od sebe odlišné skutečnosti. Tou skutečností je *lidský rozum*. Je důležité zdůraznit: katolické pojetí víry se bez odkazu k rozumu neobejde při jejím samotném definování. Víra kvalifikuje lidský rozum, který se tak stává její nutnou podmínkou. *Rozum* figuruje v definici víry ve funkci jejího subjektu. Z katolického vymezení víry vyplývá i další pozoruhodný fakt. Každá kvalita *zkvalitňuje* svůj subjekt, neboť právě v tom spočívá metafyzický efekt kvality. Víra proto *zkvalitňuje* a *zvyšuje* činnost lidského rozumu, a náleží tudíž k vrcholným lidským dokonalostem. Proto je poněkud nešťastné porovnávat křesťanskou víru s přirozenou vírou lidskou, na níž lpí nesmazatelný znak všestranné nedokonalosti.

O zdokonalujícím vlivu křesťanské víry svědčí rovněž to, že se v nás jejím prostřednictvím *počíná věčný život*. Podle zjevení není věčný život ničím jiným než *dokonalým poznáním a milováním Boha* (srov. Jan 17,3). Vyšší dokonalost než spojení s Bohem, s absolutní dokonalostí, není v řádu stvořeného myslitelná. Víra nám zprostředkovává první stupeň nadpřirozeného poznání Boží bytosti, a proto také představuje nutnou podmínku jeho nadpřirozeného milování. Co má být ve věřícím člověku dovršeno ve věčnosti, je na způsob zárodku přítomno již v podmínkách jeho časoprostorové existence (srov. 1 Jan 3,9). Na tom se zakládá kontinuita časného a věčného života.

Přesuneme-li pozornost od víry

Foto: Jakub SERYCH / Člověk a Víra

jako kvality rozumu k jejímu předmětu, uvědomíme si ještě hlouběji, proč víra rozumnou bytost zdokonaluje. Prostřednictvím víry má člověk účast na poznání řádu skutečnosti, který by jinak zůstal beznadějně zahalen jeho přirozeným racionálním schopnostem. Víra nám dovoluje nahlédnout do povahy samotného života Boha.

Díky víře nejen že poznáváme, nýbrž dokonce *víme*, tj. *poznáváme s jistotou*. Přesto nelze setřít rozdíl mezi věděním víry a poznáním vědeckým. Tyto dva způsoby poznání se liší v předmětu a ve způsobu jeho dosahování. Různá je také úloha evidence v obou případech a ani stupeň jistoty není identický. Při vymezení povahy onoho poznání, jímž je víra, vyvstává tudíž požadavek srovnání pojednávané teologické ctnosti s rozumem, tentokrát reprezentovaným exaktními vědami. Pouze jim přiznává moderní člověk status pravého vědění, a proto se na katolickou víru dívá se skepti.

Kromě matematiky a logiky je oblast výzkumu exaktních věd empiricky vy-

kazatelná, což neplatí pro předmět víry. Vědec se při dosahování svého předmětu opírá o silné evidence, nejlépe matematického charakteru, a z daných axiomů dospívá důkazní cestou k vědeckým závěrům. Zdá se, že nic z toho nenacházíme v poznání prostřednictvím víry. Víra totiž není výsledkem přirozeného racionálního hledání, nýbrž *účinkem zásahu samotné Boží bytosti*. Zřejmost předmětu víry zůstává zahalena přirozenému intelektuálnímu zraku a tím se uvolňuje prostor pro svobodné volní rozhodnutí věřit. Víra a racionální důkaz se vylučují. Jistota vědeckého poznatku vyplývá ze striktní racionality, která bdí nad každým důkazním krokem. Znamená to tedy, že vědecký poznatek plodí ten nejvyšší možný stupeň jistoty, s nímž se nároková jistota víry nemůže nijak srovnávat?

O tom je skutečně většina našich současníků pevně přesvědčena. A přesto *jistota víry překonává jistotu jakéhokoliv vědeckého poznatku*, protože pravdivost jejího nezřejmého předmětu je garantována ne pouze lidským, nýbrž božským

Rozumem. Nezaplétáme se tím však do banálního kruhu, jehož objevení nemilosrdně demaskuje nejistotu hláсанé jistoty, protože zůstává pouze věřená? Kde se zde skrývá hrozba kruhového odůvodňování? Na jedné straně se apologeticky pokazuje na autoritu zjevujícího se Boha, který se nemůže mýlit, ale na straně druhé o Boží neomylnosti víme pouze ze zjevení, tedy v ni pouze věříme. Chceme zajistit jistotu naší víry pravdivostí Boha, avšak v pravdivost Boha opět jenom věříme. Tak se ocitáme v kruhu a jistota víry se nám rozplývá před očima.

Námitka tohoto druhu *není tak silná, jak se zdá*. Předně, víra není odvozena z žádných jen věřených premis, takže vlastně k žádnému logickému kruhu dojít nemůže. Kruhového dokazování se dopouští ten, kdo předpokládá to, co dokazuje. Kdyby katolická víra vycházela z něčeho opět jen věřeného, plavala by skutečně na vodě. Ale víra se z žádných takových předpokladů neodvozuje. Dostává se nám *cestou nezaslouženého daru a jistota je jeho součástí*. Buď člověk víru má, a pak o jejích obsazích nepochybuje anebo propadá pochybnostem a pak žádnou katolickou víru nemá.

Rozumové uvažování o víře, které se nazývá teologií, počítá s příspěvkem přirozeného filosofického poznání. Filosofie nás přivádí k pochopení nejen toho, že Bůh existuje, ale i toho, že musí být jednoduchý. Kdyby nebyl jednoduchý, byl by složený a tím pádem i konečný. Konečnost neboli bytostná omezenost je znamením závislosti na jiném od sebe, což v případě Boha nepřichází v úvahu. Vše, co jsme schopni přirozeným rozumem o Bohu dokázat, v Něm tedy musí „splývat“ v naprostou jednotu. To platí i o Jeho bytí a poznání. Boží bytí a myšlení se vzájemně neliší, zcela se shodují. Pravda se realizuje jako *shoda myšlení a skutečnosti*. Proto lze v Bohu spatřovat

Filosofie nás přivádí k pochopení nejen toho, že Bůh existuje a musí být jednoduchý. Kdyby nebyl jednoduchý, byl by složený a tím pádem i konečný. Konečnost neboli bytostná omezenost je znamením závislosti na jiném od sebe, což v případě Boha nepřichází v úvahu.

Foto: Kateřina Stejskalová / Člověk a Víra

absolutní Pravdu. Z naznačeného je zřejmé, že se Bůh nemůže mýlit – šlo by totiž o negaci Jeho identity. Závěr argumentu je jasný: *pokud* se Bůh odhalil člověku, pak v sobě jeho zjevení (odhalení nezjeveného) nese pečeť absolutní neomylnosti a víra v něj je naprosto jistá.

Kritický čtenář si nepochybně nešetří poznámku, že tím jistota katolické víry nebyla nijak prokázána, protože základní problém leží v onom „*pokud*“. Jak můžeme s jistotou vědět, že se Bůh člověku zjevil? Jak můžeme s jistotou tvrdit, že Ježíš Kristus je pravým Bohem? V to přece musíme pouze věřit, čímž je zneplatněna veškerá předchozí argumentace. Kvalita neotřesitelné jistoty tedy opět přechází na exaktní vědy a katolická víra na ní nemá žádný nárok. *Tato kritika však není přesvědčivá*. Žádná moderní exaktní věda není schopna dokázat platnost axiomů, z nichž vychází. Její struktura je následná: *pokud* platí tyto předpoklady, plynou tyto důsledky. A přesto se jí kvalita jistoty přisuzuje. Není tedy důvod ji nepřisuzovat katolické víře, která *postupuje stejným způsobem*. Navíc má na

svém kontě něco, co v moderní exaktní vědě postrádáme. Má krytá záda filosofii, která v disciplíně zvané teorie poznání dokazuje principiální objektivitu a jistotu lidského myšlení. Když se tedy něco ukazuje jako příhodné (konvenientní), což je právě případ křesťanského zjevení, ukazuje se to díky prvním principům rozumu, o jejichž platnosti nemůže být pochyb. Kdo se začne křesťanským poselstvím vážně zabývat, může tento přirozený sklon rozumu k přijetí radostné zvěsti sám na sobě zakusit. Na počátku evangelia svatého Jana čteme, že vtělený Bůh je ten, kdo osvětluje mysl každého člověka. Přirozené racionální principy rozumu, které jsou vlastní každému člověku, jsou něčím jako Měsícem na obloze – *nejsou posledním zdrojem světla, ale tím, co přijaté světlo pouze odráží*. Proto nás po cestě zvané „víra“ mohou přivést k Tomu, který je Světlem světa. Víra není berličkou pro slabé. Je naopak silou těch, kdo chápou slabost berličky „vědeckého rozumu“ ateistů.

Roman Cardal

PhDr. Roman Cardal, Ph.D.
filosof

ORODUJ ZA NÁS, SVATÝ VÁCLAVE

LGBTQI+ přidalo nové písmenko. Mají E pro eunuchy. Nejnovější oficiální genderovou identitu potvrdila WPATH (Světová profesní asociace pro transgenderové zdraví). V projevu v Montrealu zaznělo, že eunuchové jsou „jedna z nejvíce marginalizovaných a nejvíce stigmatizovaných komunit v jakékoli kultuře kdekoli na světě“. A mezi „trans“ agendou se objevuje poměrně nový fenomén. Jedna Američanka se už před lety zeptala, proč, když některá žena může říci, že je muž a naopak, případně že se identifikuje jako „binární“, nemůže běloška říci, že je černoch a Britka, že je Korejkou? Tak, říci to může, to jistě ano. Ale popřením přirozenosti si především bude ze života činit peklo. Doufejme, že to nevydrží dlouho a uzdraví se.

V České republice se nyní těšíme třetímu nejvyššímu skóre porodnosti v Evropě (přebíhá nás jen Francie a Rumunsko). Je zajímavé se také podívat na Izrael. *The Economist* přinesl titul: „V Izraeli se porodnost mezi Židy a muslimy sblíží. Ortodoxní Židé se zde vzepřeli trendu klesající porodnosti.“ V regionu, kde situace osciluje stále doslova na ostří nože, je nyní srovnatelná míra porodnosti obou náboženských skupin – 3,0 – 3,2. Velkou vlnu posledního vzestupu mají na svědomí ortodoxní Židé s mírou plodnosti 6,6. Izraelský demograf poznamenal: „Pokud má izraelská žena méně než tři děti, má pocit, jako by všem dlužila vysvětlení – nebo omluvu.“ Ale i palestinské ženy, navzdory svému celkovému vysokému vzdělání, mají nejvyšší míru plodnosti v arabském světě, v průměru přes tři porody na ženu. „Tyto ženy si uvědomují politickou hodnotu své plodnosti“, píše *The Economist*.

Toto léto se objevily nepodložené fámy, že se papež František chystá rezig-

O slavnosti svatého Václava se konala česká mše svatá i ve vatikánské bazilice sv. Petra s modlitbou za český národ. Letošních oslav se zúčastnilo více než dvě stě krajanů v čele s hlavním celebrantem, litoměřickým biskupem Janem Baxantem. Foto: Vojtěch Razima

novat. Mezitím se na Filipínách odvíjela diskuse s potenciálně seismickým významem, která se absolutně do veřejné katolické diskuse nedostala. Celá proletěla mimo zřítelnici radaru. V červenci filipínské biskupové debatovali o návrhu petice, která by měla doputovat do Říma, za vytvoření osobní prelatury, jež by poskytovala pastorační péči pro zhruba 12 milionů Filipínců žijících mimo zemi. Ti tak tvoří jednu z největších světových diasporních komunit. „Osobní prelatura“ je struktura církevního práva, která byla poprvé navržena na II. vatikánském koncilu, určená k mobilizaci duchovenstva a laiků k vykonávání specifických funkcí bez ohledu na geografické hranice. Její potenciální aplikace byla po desetiletí zamrzlá z důvodů, které mají více společného s politikou než s pastorační logikou. Námitky se tedy pochopitelně objevují v očekávatelném duchu. Osobní

prelaturu si většina věřících spojí s Opus Dei, které je vnímáno jako konzervativní, proto mají liberální katolíci tendenci vnímat institut osobní prelatury kritickým okem. V této myšlence filipínských biskupů tkví ale obrovský potenciál. Lví podíl filipínských zámožných dělníků je na Blízkém východě, přičemž více než čtvrtina je v samotné Saúdské Arabii, kde neexistuje žádná skutečná „místní církev“ v konvenčním smyslu, kterou by bylo možné nějak novým institucionálním zřízením ohrozit. Tam, kde je církev rozvinutější, jako jsou některé oblasti Evropy, Severní Ameriky a Austrálie, by jasným cílem prelatury bylo začlenit své členy do místního farního a diecézního života, což je finále, ze kterého by se biskupové v kontextu klesající účasti na mších a počtu povolání musela jenom radovat.

–zd–